

RYTÍŘI

Milí čtenáři, rytířství, to není jen několik chlapů v brnění, kteří kolem sebe mávají mečem. V rytířské kultuře je skryto mnohem víc. Odvaha, neohroženost a boj, ale stejně tak i čest či zdvořilost a úcta k ženám. A samozřejmě také víra, která je s rytířstvím odedávna až nezvykle úzce spjatá. Rytířství představuje v naší historii éru, která si jednoduše zaslouží naši pozornost. Pojďme se o něm dozvědět více.

FRANCOUZSKÁ KOLÉBKKA

Běžně se podle lidové slovesnosti objevují nad kolébkou novorozeněte sudičky. Nad kolébkou rytířské kultury však sudičky dozajista nahradil kohout. Právě Francie, tedy „země galského kohouta“, totiž stojí na počátku rytířských časů. Kult rytířství se zrodil kolem roku 1000 po Kristu. Právě z tohoto období máme první dochované latinské prameny zmiňující bojovníky na koni podřízené panovníkovi. Už roku 1030 pak jsou tito bojovníci zmiňováni jako samostatná společenská vrstva.

Zajímavostí je, že rytířem se člověk nemohl stát jen tak. V rytířských dobách platilo, že každý, kdo se stane rytířem, je automaticky šlechticem. To však neplatilo naopak. Šlechtici si rytířství nemohli jen tak koupit a ne každý šlechtic se tak mohl rytířem stát. K tomu, aby se daný muž stal rytířem, musel být mladý a prokázat svoji statečnost ve válečné vřavě.

Pokud jediněc dostal všech

Zdroje:
www.wikipedia.org
www.rudka.cz/jeskyne

Foto: diter, Snowshill - Adobe Stock

podmínek, zbývalo jej už jen pasovat na rytíře. Samotné pasování bylo jedinečným aktem. Oficiálně mělo probíhat v kostele, ale většinou k němu došlo už na bitevním poli. Pasování, jak je známe my, se provádí poklepáním mečem na ramena nového rytíře a vyslovením slibu. Už méně známá je skutečnost, že samotné slovo „pasování“ má svůj jasný význam. Při obřadu totiž obdržel novopečený rytíř pás, který si připnul.

CELÉ ŽIVOBYTÍ

Být rytířem? Nic jednoduchého. Kromě všech zkoušek, které musel kandidát na rytíře absolvovat, patřila k rytířům neoddělitelně i zbroj, tedy helma, brnění a štít. K tomuto kovovému příslušenství, které samo o sobě mohlo vážit desítky kilogramů, nosili rytíři samozřejmě i zbraně. Nejčastěji jimi byl meč a kopí. Celé rytířské živobytí včetně rytíře samotného musel na svém hřbetu unést kůň. Lidé ve středověku sice dorůstali menší výšky, ale i tak měl kůň naloženo často výrazně přes 100 kilogramů váhy. Není se tak čemu divit, že například český král Ludvík Jagellonský zemřel v roce 1526 kvůli tomu, že v těžkém brnění zapadl do bažiny. Kovovou zbroj rytíři přirozeně nosili jen do bojů, běžně oblékali civilní oblečení. A stejně jako rytíři střídali své svršky, střídali i koně. Bylo běžné, že jeden rytíř měl klidně tři koně. Jednoho statného do bojů, druhého spíše běhavějšího k rychlým přesunům a ještě třetího, který nosil veškerou výbavu. A podle svých finančních možností mohli mít rytíři samozřejmě další výstavní koně.

O své vybavení se přitom rytíř nestaral sám. Na servis spojený s logistikou či starostí o koně si rytíři najímali své panoše. Často jimi byli mladíci z urozených rodin, kteří se sami toužili stát rytíři, a tato služba tak pro ně byla přirozeným prvním krokem k tomu, jak se k rytířské službě dostat blíž.

RYTÍŘSKÉ „DESATERO“

Kromě desatera, které samo sebou platilo i pro rytíře, se příslušníci rytířské kasty řídili i kodexem takzvaných „rytířských ctností“. Třemi základními ctnostmi byly statečnost, věrnost a štedrost, i když výklad těchto zásad pojal naši předci někdy trochu svérázně. Statečnost se přirozeně týká především boje. Věrnost značí loajalitu vůči panovníkovi. Avšak štedrost znamenala pro rytíře mimo jiné záměrné plýtvání penězi. Zkrátka aby se peníze nějak podezřele nehromadily. I když to při výdajích na všechno vybavení, koně, zbrojnoše a další nezbytnosti ne vždycky hrozilo.

Později se k těmto třem základním pilířům rytířské kultury přidaly další. Poté, co se rytířstvo zařadilo pod patronát církve, přibyla mezi ctnosti víra, která rytíře zavazovala k věrnosti Kristu. Další ctností byla čest.

Tento pojem zavazoval rytíře k plnění veškerých povinností vůči svému pánovi i poddaným. A rytířství nezapomnělo ani na ženy. Poslední ctností je zdvořilost. Tedy dvorfení a vybrané chování vůči ženám. Právě díky dodržování této ctnosti vznikla řada písní, kterými rytíři opěvovali své vyvolené dámy. Dnes jsou písně, které se dochovaly, cenným svědectvím o tehdejší době.

ŘÁD ANEB MNIŠI NA KONÍCH

Rytířské řády vznikaly s jasným účelem. Měly být jakousi paralelou k církevním řádům. Jejich hlavním úkolem bylo šířit křesťanskou víru, bránit území Evropy, Svatou zemi či různé důležité cesty. Tyto rytířské řády se účastnily také takzvaných křížových výprav, které byly vyhlášeny papežem proti muslimům, kacířům a dalším osobám jiného než křesťanského vyznání. Křížových výprav bylo hned několik. Nás v Čechách se týkaly především křížové výpravy proti husitům, ve kterých křížáci dlouho marně hledali recept, jak husity porazit.

Mezi nejznámější rytířské řády známé dodnes patří například Řád templářů, Řád německých rytířů či Řád johanitů. Že jste o johanitech nikdy neslyšeli? Známe je totiž spíše pod jiným názvem – tedy jako Řád maltézských rytířů. „Maltézáci“, jak jsou občas hovorově označováni, jsou dodnes velmi aktivní. A to především v charitativní oblasti. Maltézští rytíři dnes pomáhají především starým, hendikepovaným i jinak potřebným lidem.

Členství v rytířských řádech se postupem času stalo velmi populární a významnou záležitostí. Prestiž, kterou členství v řádu mělo, se dokonce promítla až do dnešní doby. Rytířské řády dodnes tvoří skupinu vyznamenání, kterými se jejich nositelé oceňují, například za službu vlasti či statečnost (např. Řád Bílého lva).

BLANIČTÍ RYTÍŘI – PRAVDA, ČI POVĚRA?

Jednou z našich nejznámějších pověstí spojených s rytíři je ta o hoře Blaník. Pověst o tom, že uvnitř hory jsou skryti rytíři čekající, až bude české zemi nejhůře, aby pod vedením svatého Václava vyjeli na pomoc, inspirovala celou řadu uměleckých děl. Hora Blaník měří sice jen 638 metrů (takže to ve skutečnosti není žádná pořádná hora :-)), zato však leží ve velmi výhodné poloze. Jen asi 80 kilometrů od Prahy, nedaleko města Vlašim, takže to rytíři případně nebudou mít do naší metropole daleko. Ať už je tato pověst pravdivá, či nikoliv, může nám být inspirací k pěkným prázdninovým výletům. Pokud byste se na Blaník vydali a náhodou nebyli při hledání rytířů úspěšní, existuje v České republice místo, kde dřímající blanické rytíře stoprocentně objevíte. Tím místem je vesnice Rudka nedaleko města Kunštát, ležícího severně od Brna. Zde sochař Stanislav Rolínek vytvořil v první polovině 20. století v pískovcové jeskyni řadu soch blanických rytířů. A to při tom tento sochař samouk ve svých sochařských začátcích používal jako nástroje jen hasičskou sekyrku a půlku nůžek na stříhání ovcí.

Malému Karlíkovi padla na táboře do oka malá Markétka.

„Vezmeš si mne za muže?“

„A dokážeš uživit ženu s pěti panenkami?“

Ivan Neš